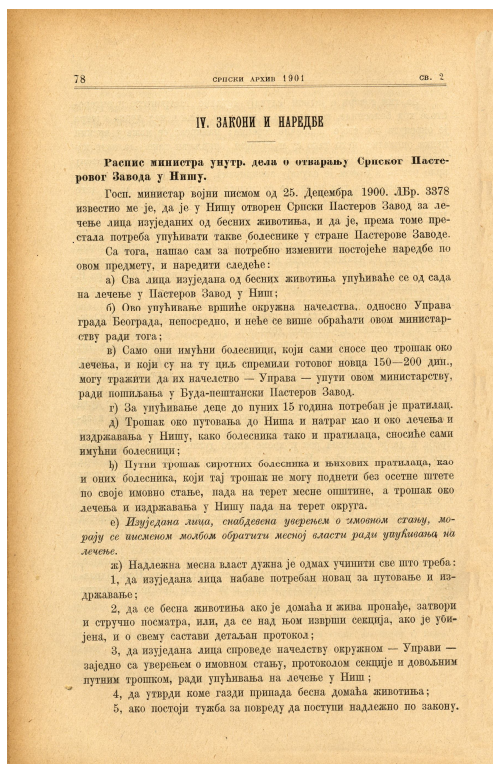

УДК 614.39(497.11)(091)
930.25 : 614.39(497.11 Ниш)»1915/1975»

ЗАВОД ЗА ЗДРАВСТВЕНУ ЗАШТИТУ НИШ
(1919-1975)

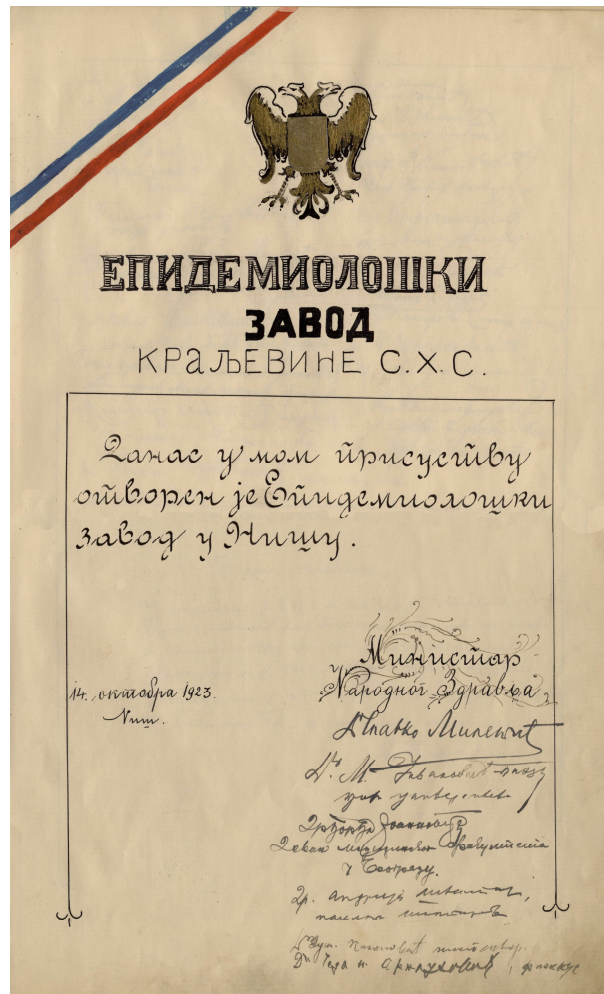
Распис министра унутрашњих дела о отварању Краљевског Пастеровог завода у Нишу

У провинцијској средини у Нишу, основан је и отворен 7. јуна 1900. године Пастеров завод, као војна установа овог типа, чиме је зачет нов профилатичко стручни, а затим и научно истраживачки рад у Србији у области медицине. Имајући у виду период рада Завода од његовог оснивања до 1927. године, међутим његова каснија широка делатност такође је вредна пуног признања.²³⁹

Година 1904. је у развоју Пастеровог завода у Нишу значајна по отварању бактериолошког, хемијског и дезинфекционог одељења. У истој години др Драгутин С. Петковић, управник Завода, присуствовао је 1. конгресу српских лекара и природњака одржаном у Београду, на коме је презентовао резултате трогодишњег рада на заштити од беснила у Пастеровом заводу у Нишу. На тај начин је нишки Пастеров завод изашао из анонимности, на највишем стручном форуму, који је имао међународни карактер.

²³⁹ . Љ. Ђуровић, Каталог изложбе „Пастеров завод у Нишу- први на Балкану“

После Првог светског рата, Пастеров завод у Нишу ради као цивилна установа са управником др Герасимом Аливизатосом. У то време, новостворено Министарство народног здравља и Медицински факултет у Београду, утичу на развој превентивне медицине у земљи, а самим тим и на развој нишког Пастеровог завода. Тих година, тачније 20. јануара 1920. године, када је запретила опасност од куге из Солуна, епидемиолошко извиђање и предузимање мера од заразе, било је поверено Пастеровом заводу у Нишу. Рад завода огледао се у отварању нових социјално медицинских установа: Венеричне амбуланте, Бактериолошке станице, Школске поликлинике у Нишу и другим градовима на његовом подручју, здравствених станица, диспанзера за жене и децу, домова народног здравља, народних купатила и сл.²⁴⁰

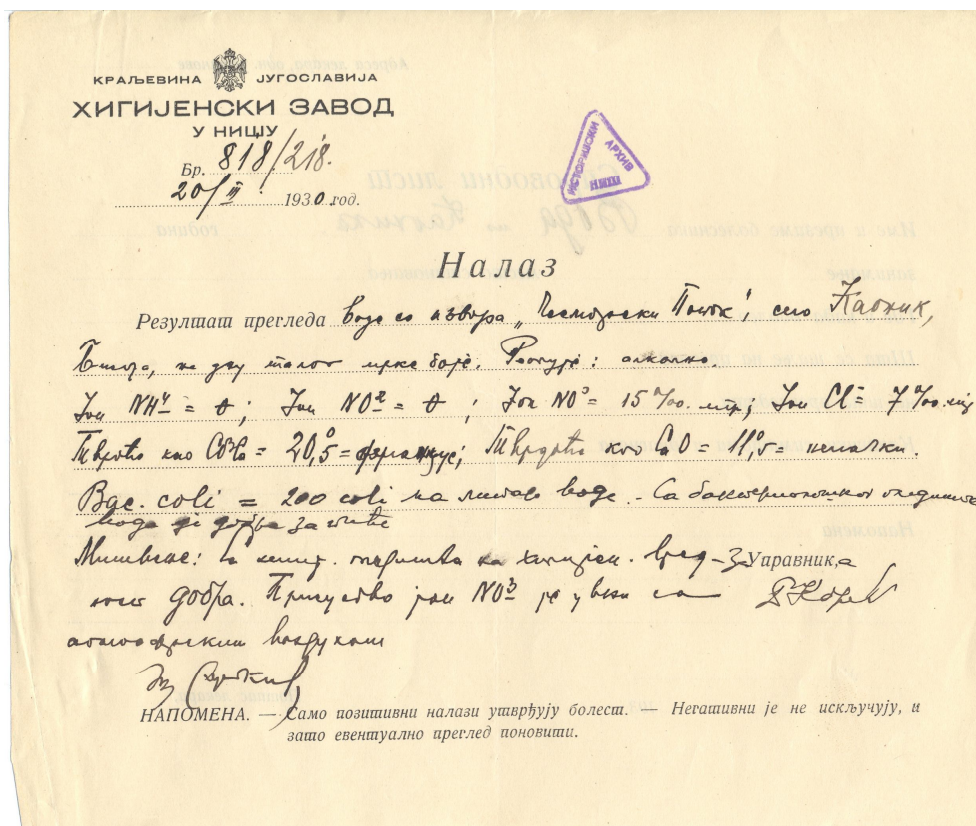

Запис са свечаног отварања Епидемиолошког завода у Нишу

²⁴⁰ Др Војислав Милојевић, Пастеров завод у Нишу 1900-1985. ниш, 1990, стр

У историјату Пастеровог завода од посебног је значаја 1923. година, када је реновиран, проширен и савремено опремљен, прерастао у Епидемиолошки завод, као и година 1926, када под називом Хигијенски завод постаје снажна хигијенско-противепидемијска, санитарно-хемијска, санитарно-техничка и здравствено-просветна институција са надлежношћу на широком подручју Моравске бановине. Ликвидацијом Моравске бановине 1942. године задржана је надлежност Завода на подручју округа нишког, зајечарског, крушевачког, лесковачког и моравског.

У раду Пастеровог завода, период од 1927-1940. године, трајно је обележен отварањем социјално-медицинских установа, изградњом више стотина санитарно-техничких објеката у насељима и школама, огромним бројем хигијенско епидемиолошких услуга, што представља велики допринос на плану бриге о здрављу људи.

Наказ Хигијенског завода о резултатима прегледане воде са извора

После Другог св. рата хигијенски заводи у нашој земљи нашли су се у тешкој позицији. Земља је била тешко разорена и осиромашена, са врло оскудним лекарским и другим здравственим кадром, без основне опреме и медицинског материјала, а харале су заразне болести: пегавац, туберкулоза, трбушни тифус и др. Било је неопходно решавати нагомилане проблеме, те је тих

дана, некадашњи Пастеров завод у Нишу наставио рад под називом Хигијенски завод. Поред бројних задатака као што су: снабдевање хигијенски исправном водом за пиће (у време кад водовод није још функционисао), борба против постојећих зараза, брига о проблемима исхране становништва, Завод је у приоритету морао да прихвати борбу против вашљивости, односно рад на сузбијању пегавца. У том циљу било је нужно спремити апарате за дезинфекцију, а од постојећих радника Завода оспособити људе за лаборанте и дезинфекторе.

Назив Хигијенски завод промењен је 1961. године у Завод за здравствену заштиту Ниш. У време прерастања у Завод за здравствену заштиту унутрашњу организацију чинило је 8 одељења: Епидемиолошко, Микробиолошко, Хигијенско, Хемијско, Санитарно-техничко, Одељење за медицину рада, Социјално-медицинско и Опште одељење. И поред бројних промена (1971. г. из Завода је издвојен Институт за медицину рада, 1979. формирају се 4 ООУР-а, 13. јула 1979. прераста у Завод за заштиту здравља и тд), ова здравствена организација је успевала да одговорно ради на свим задацима везаним за њен домет делатности, па је поред осталог знатно и кадровски нарасла. Док је 1961. године имала укупно 71 радника, од којих само 7 лекара, у 1979. години број запослених је нарастао на 147 људи, међу којима је било 32 лекара и 5 инжењера.

У Статуту усвојеном 1980. године, у члану 15, између осталог, основна делатност Завода је 1) здравствено превентивна заштита: предузима мере на активној заштити становништва од утицаја хигијенских фактора; учествује у превентивном санитарним надзору над изградњом грађевинских објеката; прати, прикупља и анализира податке о заразним болестима; спроводи дезинфекцију, дезинсекцију и дератизацију; врши све паразитолошке и микробиолошке прегледе; врши лабораторијска испитивања у циљу дијагностиковања; спроводи систематске прегледе становништва; пројектује и изграђује локалне и месне водове и 2) научно истраживачка делатност из области медицинских наука.²⁴¹

Архивску грађу фонда “Завод за заштиту здравља Ниш” од 1919-1975.године чува Архив и њу чине: књиге (записници са седница органа управљања, регистри одељења, деловни протокли, књига лечених од полних заразних болести, књиге wassermana, књиге евиденције заразних болести, контролници особља, инвентарне књиге, дневници рада и финансијске књиге) и списи који садрже: податке о вођењу санитетске службе у Нишу и Моравској бановини (хигијена насеља, контрола воде за пиће, извођење асанационих радова, вакцинације и лекарски прегледи, појаве инфективних болести и епидемија, активности здравствене пропаганде, отварање дечијих опоравилишта, боравишта и ђачких кухиња); пројектну документацију о изградњи водовода, бунара, народних купатила, домова здравља, здравствених станица, диспанзера за жене и децу; извештаје о раду одељења Завода; разне расписе; персоналну и финансијску документацију.²⁴²

²⁴¹ Исто, стр. 257

²⁴² Архивска грађа фонда “Завод за здравствену заштиту Ниш”